Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтынньы ыйтан тахсар | № 82(5282) | 1979 сыл. От ыйын 12 күнэ, чэппиэр | Сыаната 2 харчы.

СҮӨҺҮГЭ—ЭЛБЭХ СҮМЭҺИННЭЭХ, ВИТАМИННААХ АҺЫЛЫКТАРЫ

Оройуон совхозтара быйыл бэлэмниэхтээх оту таһынан 7000 тонна силостуохтаахтар, 700 тонна сенаһы уонна эмиэ 700 тонна витаминнаах от мэҥэтин бэлэмниэхтээхтэр.

Сүөһү аһылыгын сорудахтарын сыаналаһыыта 5-н ангара буолла. Ол тухары бу ордук наадалаах аһылыктары бэлэмнээһиҥҥэ биир дьаҕаны хаһааайыстыба киирэ илик. Урукку сылларга от, күөх маасса сүөһү тумуллук туттар буолаллара. Быйыл кини дьаҕаны иҥэриник этэн куоттуллар кыаҕа суох: сир ахсын силостар да, мэҥэтилэр да от дэлэйдик үүммэ. Ол үрдүнэн кун бүгүҥҥүгэр диэри биир да совхоз силостуу уонна сенаһы бэлэмнээһиҥҥэ анаалаах звенону тэрийбэтэ. Оттон АВМ-нар аралас бириэмэннэн үлэлээбэккэ тураллар. Одьулууннар тэрийии суоҕунан, хатыылар анаалаах кирпиичэ— костүбэтиҥи оту мэҥэлилэр кылахтара суоҕун түһүнэн кэпсии олороллор. Эрилик Эристиин аатынан совхозка саҥа агрегаты таҥыы, үлэҕэ киллэрии элиэ олус тардыллыыта.

Государственнай былаан—сокуон. Сүөһүгэ сүмэһиннээх, витаминнаах аһылыктар олус наадалаахтарын дакаастыы да барарга кэрэгэй. Дьыала биһиги хаһааайыстыбаннай салайааччыларбыт бу дьыалаҕа биһиги дьаҕаны суолта биэрбэттэригэр, тэрэй сыаналаабаттарыгар «ыга».

Бириэмэ күүппэт, сайын баран иһэр. Аны биир ый иһинэн от ууга хатыаҕа, наадалаах, ордук иҥэмтэлээх веществолары сүтэриэ. Онон күнү-дьылы сүтэрбэккэ силостуу уонна сенаһы үүтүгэ, от мэҥэтин бэлэмнээһиҥҥэ сүбү күннэртэн киирэ охсуохха. Бу үлэлэргэ анаалаах звенолары хайаан да туруоруохха, общественность күргүөмнээх сүбүөтүнньүктарын толору туһаныахха. Аасыт кэккэ сыллар практикалара көрдөрөрүнэн, силостааһыҥҥа массабай субботниктар улахан көдьүүһү биэрэллэр. Ону учуоттаан быйылла болугурдар сезон устата 900 тонна силостуу бэлэмниргэ эбийэтэлистибэ ылынан тураллар. Бу быһыыны сир ахсын ойуохха.

Карл Маркс аатынан уонна Сүбүрүускай аатынан совхозтар АВМ агрегаттары үлэлэтиигэ сүһал дьаһаллары ылыахтаахтар, ити звенолар бэлэмниэхтээх сорудахтарын хайаан да толорулларын хаачыһыахтаахтар. Эрдэ бэлэмнээбэккэ, көрүммэккэ тыһы баран бириэмэ ыһыытын кэнин бэстэх итэҕэстэринэн туһулук туттан бу улахан көдьүүстээх агрегаттары үлэлэтиини олорут хайдах да тулуйуллуон сатаммат. Витаминнаах от мэҥэтин бэлэмниир звеноларга саамай эрэллээх, чулуут дьонноро туруоруохха уонна кинилэр күн ахсын таһаарыылаахтык үлэлииллэрин ситиһиэххэ.

От ыйын 11—14 күннэригэр оройуон үрдүнэн сүөһүгэ сүмэһиннээх аһылыктары бэлэмнээһиҥҥэ общественность массабай субботниктара буолуоҕуннар. Совхозтар салайааччылара бу күннэргэ силостуу уонна сенаһы күрүлэтээхтик үгүүнү тэрийиэхтээхтэр уонна ону тохтоппокко салгаан ылтарга анаалаах звенолар, шефтээх тэрилтэлэр күүстэрин толору туһаныахтаахтар.

Сүөһүгэ элбэх сүмэһиннээх, витаминнаах аһылыктары бэлэмнээһин—эти уонна үүтү ылыыны үрдэтии дьоһуннаах усулуобуйата. Онон бу улахан суолталаах, уонна чахчы көдьүүстээх үлэҕэ быстарыыны, эппиэтэ суох сыһыаннаһыыны таһаарымыахха.

Моряктар, аҕыс флотун уонна портар үлэһиттэрэ Советскай Союз бэйэтэ үгүүүүларыгар, илиҥҥи уонна Хоту-уһуну-илиҥҥи туругунан сыйдыр оройуоннарыгар дойду үгүс государстволарын портарыгар наадалаах таһаҕастары бириэмэтигэр тиэрдэллэр.

Снимокка: Горьнайдааҕы портка таһаҕаһы сүөкээһин. Бу портка үлэлээччилэр быйылгы навигацияҕа 15150 тыһ. тонна таһаҕаһы эбийэлэһиигэр тиэрдэргэ эбийэтэлистибэ ылыммыттар.

В. Войтенко фотота. ССТА фотохроникэта.

Кураан күннэри баттаһа хоннохтоохтук оттуоҕуҥ!

Болтоно алаастарыгар

Маҥка от хомуурун тэтиэ күн ахсын күүһүрэ иһэр.

Лаҥкымыгы 170 гектар сир ахсуллан* көрбөһөйдө. Маҥна Соловьев П. П. кыһыл механизаторлаах звенота үлэлиир. Оттон Охтубут диэн алааска механизаторнаай агардаах П. Н. Михайлов звенота 185 гектар сири оҕустарда, 50 гектары мустарда, 7,5 тонна оту кэбистэ.

Седалищев В. П. 8 киһилээх холо-пилин звенота Куоһурун алааһыгар хаһыы-үөһ 3—4 оту туруорда.

М. КАЛАЧЕВА.

Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайдааҕы отделениетын оттууттара бастакы кэбиһиитэх оттору туруортаан эрэллэр. Варламов Д. Е. салайааччылаах холо-пилин звенота Чочкоротор диэн алааска 8 тонна оту кэбистэ, иттэн

КЭБИҺЭН ЭРЭБИТ

Тоҕойго Пермяков И. Д. холо-пилин звенота 10 тонната чамчотта.

И. ПЕРМЯКОВ, управляющай.

Бука бары кыттыахтара

Биһиги нэһилиэкпит үлэһит дьоно общественнай сүөһү аһылыгын бэлэмнээһиҥҥэ активнайдык кыттар баҕалаахтар.

Участковай балыыһа, орто оскуола, детсад коллективтарыгар 10-нуу, сибиэ отделениеттыгар уонна Культура дьиэтигэр 2-лии тонна оту кэбиһэн совхозка туттарарга соруйан тиэрдэллэр. Биһиги пенсионердарбыт, нэһилиэк оттууттары уонна сулууспалаахтары эбийэтэлистибэ ылыналлар үлэҕэ туруорар эрэбит. Биһиэхтэн Никитин Д. Ф. Одьулуун кэрдьигэстэрин мэҥэтин сиэйэн, 10 тоннаны оттууругэ соруктаата. Балыыһа үлэһитэ Макаров Д. Е. сопуоттуу звено 10 тонналы мэҥэтэрэ тылын биэрдэ.

Н. ФЛЕГОНТОВА, сельсовет исполкомун секретара.

Ходуһаҕа дьон киирии тэ, отууга хсно сылдьан дьулуурдаахтык үлэлээһини ыраҕынан ситэтэ суох. Бу итэҕэһи суһаллык туоратыахха!

БОЧУОТ ДУОСКАТА

1979 сылга общественнай сүөһү иитиитигэр уонна кыһыннын бэрэдуунсуйатын ылыыга, сопуоттуулаһыыга социалистическай куоталаһыыга үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит маннык коллективтар уонна бииргиллэр сүөсүһүттэр оройуоннааҕы Бочуот дуоскатыгар таһаарылыннылар.

КЭС ЫЙЫН ТУМУГУНЭН

Эрилик Эристиин аатынан совхоз (директор Сергеев С. Н., партком секретара Дмитриев Н. С., профсоюз рабочкомун председателэ Адамов Г. П.).

Хатылы отделениета, Сүбүрүускай аатынан совхоз (управляющай Чичигинаров Н. Н., сельсовет исполкомун председателэ Драгунов Г. А.).

Хаһыаһыт отделениета, Эрилик Эристиин аатынан совхоз (управляющай Васильев М. Е., сельсовет исполкомун председателэ Филиппов М. П.).

Чакыр отделениета, Эрилик Эристиин аатынан совхоз (управляющай Титов В. Г., сельсовет исполкомун председателэ Филиппов К. М.).

ФЕРМАЛАРТАН

«ЫБСЛКС 60 сыла» комсомольскай-ыччат ферма (старшай Карпова Т. П.—хас биирдии фуражнай ынахтан сыл бастакы аҥарыгар 1274-түү кг, ол иһигэр бэс ыйыгар 378-тыы кг үүтү ыан былааннарын 109,7—120,3 бырыһыан толорбуттара биһии.

Урэх Күөрэ (сайыҥҥы **Хараандыйа**) фермата (старшай Капитонова Э. Д.) хас биирдии фуражнай ынахтан сыл бастакы аҥарыгар 1064-түү кг, ол иһигэр бэс ыйыгар 276,3 кг үүтү ыан былааны 178—139,7 бырыһыан толорбута биһии.

Хахыйах фермата (старшай Саввина Е. П.)—фуражнай ынах ахсыттан сыл бастакы аҥарыгар 954-түү кг, ол иһигэр бэс ыйыгар 282,5 кг үүтү ыан былааны 110,8—120,5 бырыһыан толорбута биһии.

ЫАНЫЫКСЫТТАРТАН

Ксенофонтова Татьяна Николаевна (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—фуражнай ынаҕын ахсыттан сыл саҕалааныаҕыттан 1671-дии кг, ол иһигэр бэс ыйыгар 534-түү кг үүтү ыан былааны 121,7—128,3 бырыһыан толорбута биһии.

Саввина Елена Петровна (Сүбүрүускай аатынан совхоз)—сыл саҕалааныаҕыттан хас биирдии фуражнай ынаҕыттан ортотунан 1470-чуу кг үүтү ыан былааны 20 бырыһыан куоһарбыта биһии.

Григорьева Елена Никитична (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—хас биирдии фуражнай ынаҕыттан сыл саҕалааныаҕыттан 1345-тии кг, ол иһигэр бэс ыйыгар 408-туу кг үүтү ыан былааны 116,7—131,1 толорбута биһии.

Назарова Евдокия Саввична (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—бэс ыйыгар фуражнай ынаҕын ахсыттан 440-туу кг ыан былааны 65,4 бырыһыан куоһарбыта биһии.

НЬИРЭЙ КӨРӨӨЧЧҮЛЭРТЭН

Лаврова Ульяна Дмитриевна (Карл Маркс аатынан совхоз)—50 ньирэйи сүүгэ суох иитэн сыл саҕалааныаҕыттан хас биирдиилэрин ортотунан 65-тии кг толоһуннутун биһии.

Дьячковская Евдокия Харлампьевна (Карл Маркс аатынан совхоз)—50 ньирэйи аччырэн иккэ иитэн хас биирдиилэрин сыл саҕалааныаҕыттан 53,9 кг толоһуннутун биһии.

Софронов Роман Степанович (Карл Маркс аатынан совхоз)—49 ньирэйи тымныылаах иитэн хас биирдиилэрин орто эбилэлиитин 49,6 кг тиэрдэбитин биһии.

Коркин Егор Иванович (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—44 ньирэйи сүүгэ суох иитэн хас биирдиилэрин бэс ыйыгар 23,2 кг толоһуннутун биһии.

Ксенофонтов Егор Николаевич (Эрилик Эристиин аатынан совхоз)—51 ньирэйи сүүгэ суох иитэн хас биирдиилэрин орто ыйааһынын бэс ыйыгар 21,9 кг эппитин биһии.

Кривошапкин Семен Семенович (Сүбүрүускай аатынан совхоз)—49 ньирэйи тымныылаах иитэн хас биирдиилэрин 20-лии кг толоһоннутун биһии.

СОВХОЗКА КӨМӨЛӨҺӨЛЛӨР

Оройуоннааҕы балыыһа коллективэ общественнай сүөһүгэ сүмэһиннээх аһылыгы бэлэмнээһиҥҥэ массабай субботниктар 25 үлэһитэ туруорда.

Барһоонттан саҕалаан Д. А. Романов салайтылаах эмчиттэр шефтээхтэригэр, Сүбүрүускай аатынан совхоз Хатылытааҕы отделениетыгар, киирэ үгүүтүгэр туруннулар. Кинилэр маҥнайгы күн Лахадлыы ферматын чугаһыгар үлэлээтилэр.

Е. Д. Захаров, В. Д. Яковлев курдук опыттаах наставниктар элбэҕи үлэлээн көмөлөһөллөр.

Эмчиттэр түөрт күн устата үлэлиир былааннаахтар.

Г. КУЗЬМИН.

ТӨРӨӨБҮТ ДОЙДУБУТ УСТУН

КРАСНОДАР. Кубань элеваторнара биһиги сүүкэ ахсын 100-тэн тыһ. тонна саҥа үүнүү бурдуугун ылаллар. Шоферлар автотранспорт үрдүк оборуотунун ситиһэллэригэр бурдуугу сүүкэтааҕы таһыы былаанын кииннэр үлэлэттэрин ыыматан көмөлөһөр.

КИШИНЕВ. Экспериментальнай механическай завод оторов таһаарыыны саҕалаабыт установката ыстал уонна чугуун маарката түргэнник бэлиэрэр кыаҕы биэрэр. Бу киэҥэйбыт электрическай аппарат металлургическай уонна массыына оҥоһор предприятиелер лабораторияларыгар туттуллуоҕа.

КАЛИНИН. Экспериментальнай заводка олохтоммут «Энергия» АСУ электроэнергияны кэмнээтэр. Электроника тэк туруорбут биллииттэр эрэ нагрузканы тардан, ол үлэлиир холбуттара кыламмыта биэрэр. АСУ үлэлиэттэн 600 тыһ. киловатт-час электроэнергия кыччаата.

(ССТА).

ОРДОР ҮҮТҮ—ГОСУДАРСТВОҔА!

Нэhилиэнньэттэн ордор үүтү хомуйууга республика бары үлэhиттэригэр Горнай оройуонун үлэhиттэрин

ЫҤЫРЫЫТА

Күндү табаарыстар!

Горнай оройуонун үлэhиттэрэ, ССКП XXV съеhин ССКП КК от ыйытааҕы уонна сэтинньитээҕи (1978 с.) Пленумнарын уурааҕырын олоххо киллэрэргэ дьаныардаахтык ахсуhан, эти атыылааhыныга сыл аҥардааҕы былааны 152 бырыhыан, үүккэ—119,7 бырыhыан толордулар. Кыстык устатыгар хас биирдии субан сүөhү ахсыттан 118,3 кг эбиллиини ылыылар. Нэhилиэнньэттэн ордор үүтү хомуйууга тэрийдилиибит сорудаҕы лаппа аhары толордулар.

Биhиги итинник түмүктэри ситиhии туран, итэ мүнүр ситиhии буолбатаҕын үчүгэйдик өйдүүбүт. Ол иhин эти, үүтү уонна сүөhү иитиитин атын да бородуукталарын ылыыны күүhүрдэргэ дьулуhан бу боппуруоска ССКП обкомун пленумун матырыйаалларын сиhилиин үөрэтэн уонна бэйэбит кыахтарбытын дьиҥнээхтик сыаналаан көрөн баран, 1979 сылга биhиги кэтэх хаhаайыстыбаларбыт хас биирдии ынахтарыттан 200 килограмм үүтү атыылыырга эбээhинэлистибит ылынабыт. Ити саҥа Конституция иккис сылын туолуутугар бастакы сүөртээх 180 тонна үүтү государствоҕа атыылыыр кыаҕы биэриэҕэ.

Биhиги ылбыт дьылаттан арахсыбатын туhугар киниэхи элбэх практическай дьаhалларынан бигэргэтиэхпит. Биhиги народнай депутаттар сельскай советтарын, агитзоналар уонна былабардыыр уокуруктар икки ардыларыгар улахан кохтоох социалистическай куоталаhыыны тэрийдибит. Куоталаhыы хаамыытын олохтоох бэчээккэ уонна радиоҕа киэҥник биллэрэн иhиэхпит, моральнай уонна материальнай кэҕулээhин дьаhалларын туттуохпут. Биhиги үүтү тутар эбии пууннары тэрийтэхтээтибит уонна үүтү хомуйааччылар үлэлэрин үчүгэйдик саҕалаатыбыт. Үчүгэйдик тэриллибит хонтуруол—бу ханнык бараар үлэҕэ ситиhии мэктиэтэ буоларын өйдөөн туран, биhиги бэйэбит эбээhинэлистибит туолуутун хонтуруоллуурга депутатскай хонтурууолу тэрийдибит. Итиниэхэ оройуон общественноhын бүтүннүүтүн тардыахпыт.

Бэйэбитигэр итинник эбээhинэлистибэни ылынан баран, республика бары үлэhиттэрин, ордук чуолаан бэйэлэрин хаhаайыстыбаларыгар ынахтаах тыа сирин олохтоохторун биhиги холобурбутун батыhалларыгар ыҥырабыт. Ордор үүтү государствоҕа туттаран, биhиги бэйэбит республикабытыгар тыа хаhаайыстыбатын бородуукталарын соҕотуопкалааhынын эбэтин дьылатыгар бэйэбит кылааппытын киллэриэхпит.

(Ыҥырыы нэhилиэнньэ уопсай мунньахтарыгар биир саҥанан ылыылынна).

БЕЛГОРОДСКАЙ УОБАЛАС. Уобалас отоннору үүннэрэр биир бодоҥ совхоhа «Дубовое» кэрэт олохтоохторугар садка үүннэриллэр дьэдьэни быарар.

Снимоктарга: дьэдьэни бастыҥ хомуйааччы А. Бочарова; Дьэдьэни сибиигэ олордуу. Бу үлэни СКН-6 диэн рассаданы кэhэрор массыына көмөтүнэн толороллор.

О. Сизов фотота.
ССТА фотохроникката.

Биhирэннэ

Саха АССР Министрдэрин Совета нэhилиэнньэттэн ордор үүтү атыылааhыныга горнайдар республика бары үлэhиттэригэр таhаарбыт ыҥырыыларын биhирээтэ.

Саха АССР Министрдэрин Совета народнай депутаттар оройуоннааҕы, куораттааҕы Советтарын исполкомнарыгар Горнай оройуонун үлэhиттэрин ыҥырыыларын бары сельскай, бөhүөлэктээҕи Советтар, бары общественнай тэрилтэлэр бары дьаhалларын өйүүллэрин, нэhилиэнньэттэн ордор үүтү атыылааhыныга тирдилэммит сорудахтары толорууну тэрийиилэригэр эбээhинэтээтэ.

СЫННЬАЛАҤЫ ҮЛЭНИ КЫТТА ДЬҮӨРЭЛЭЭН

Үөрэнээччилэр сайыҥҥы сынньалаҥнарын, үлэлэрин хайдах тэрийбиттэрин туhунан биhиги корреспондеммыт сорох салайааччылартан ыйыталаhа сырытта. Онуоха кинилэр маннык кэпсээтилэр:

Г. Адамов—Эрилик Эристиин аатынан совхоз рабочкомун председателэ:

—От ыйын 9 күнүттэн 25 оҕолоох пионерскай лааҕыр үөрүүлээхтик аhылынна. Лааҕыр Чакырга Суруйааччылар айар дьиэлэригэр баазаланар. Па… Якутскайдааҕы педучилище үөрэнээччитэ Г. Г. Дмитриев… Интээччилэри… практикаҕа сылдьар ыччаттар үлэлииллэр.

Икки сиргэ үлэ уонна сынньалаҥ лааҕыра тэриллэрэ көрүллүбүтэ. Билигин Хайахсыкка учуутал С. Д. Васильев салалтатынан 15 оҕо ходуhаҕа киирдилэр. Оттон Хоптоҕоҕо 25 үөрэнээччилээх лааҕыр, тэрээhинэ сиппэкиэ, аhыыла илик. Бу оҕолору олохтоох орто оскуола производственнай үөрэхтээhинигэр маастара С. Е. Федосеев салайыахтаах.

Бу күннэргэ Чакырга, Хайахсыкка уонна Хадаарга 15-тии оҕолоох кирпиччэ үктүүр бириигэдэлэр үлэлииллэр. Эмиэ итинник коллектив Хоптоҕоҕо тэриллэрэ күүтүллэр.

Итилэри сэргэ Хоптоҕоҕо 30 уонна Хадаарга 20 үөрэнээччилээх бириигэдэлэр хортуоппуйга үлэлииллэр. Үгүс кыргыттар сайылык фермаларга сылдьаллар.

Б. Банаев—«Чурапчы» совхоз рабочкомун председателэ:

—Биhиэхэ уопсайа 175 үөрэнээччини туhалаах сынньалаҥынан уонна үлэнэн хабарга былааннааабыта. Билигин дьиэгиттэн, итиниэхэ… элбэх оҕо сынньанар, үлэлиир.

Үлэ уонна сынньалаҥ лааҕырга икки. Килэмнэ наставнига Н. Н. Миронов салалтатынан 30-ча уонна Сылаҥҥа рабочай В. Н. Данилов дьаhайыытынан эмиэ итинчэ оҕо ходуhаҕа бааллар. Икки лааҕыр коллектива, быhа холуйан, 300-тэкэ тонна оту соҕотуопкалыыр эбээhэтилистибэлээхтэр. Наставниктары тэнэ учууталлар Л. О. Соловьев уонна И. И. Дьячковскай үөрэнээччилэри салайаллар.

Быйыл Улахан Күөлгэ пионердар сынньаналлар. Лааҕыры СГУ студентката А. Г. Попова салайар. Кинилэхэ эмиэ практиканнар комсомоллоллор.

Уhун Күөлгэ кирпиичэ бириигэдэтэ тэриллиитээх этэ. Билигин, кумах кыайан тиэллибэккэ, оҕолор үлэлии иликтэр. Кинилэри салайар киhи баар.

Итэннэ, бэс ыйыгар буолбут холбоhуктаах мунньах уурааҕын быhыытынан, элбэх үөрэнээччи улахан дьон звеноларыгар, фермаларга сыhыарыллыбыттара.

САҺЫЛ СЫҺЫЫ БАРАХСАҤҤА

Мугудай орто оскуолатын 25 үөрэнээччилэрэ Амма өрүс кытылыгар, Саhыл Сыhыы диэн сиргэ, үлэ уонна сынньалаҥ лааҕырыгар киирбиттэрэ. Кинилэри учууталлара И. С. Захаров салайар.

Бу лааҕыр сыл ахсын таhаарыылаах үлэ үтүө холобуруу көрдөрөр. Аасыыт сайыҥҥы социалистическай куоталаhыыга оройуоҥҥа бастаан үөрэнээччилэр производственнай бириигэдэлэрин бастыҥнарын республикатааҕы слетугар коллективтар хас да оҕо кыттыыны ылбыта.

Быйыл даҕаны Мугудай үөрэнээччилэрэ куоталаhыы инники күөнүгэр тахсарга дьулуhаллар.

«СО» корр.

● Доҕордуу сибээс бөҕөргүүр

НАРОДНАЙ МОНГОЛИЯ СИРИГЭР

БИhИГИ дойдубут, ол иhигэр Саха сирэ быраатыгар Монгольскай Народнай Республиканы кытта доҕордуу сибээhи, хардарыта көмөлөhүүнү, опыты атастаhыыны олохтообута ырааппыта. Монгол доҕотторбут биhиэхэ, оттон биhиги кинилэргэ хардарыта сылдьыhыыбыт, опыппутун атастаhыыбыт үтүө үгэскэ кубулуйда.

Бэс ыйын иккис аҥарыгар Саха сириттэн МНР-га делегация баран кэллэ. Кини састаабыгар САССР Тыатын хаhаайыстыбатын министрин солбуйааччы И. Г. Максимов (делегация салайааччыта), Алексеевскай оройуон производственнай управлениетын начальнига В. В. Находкин, Мэнэ-Хаҥалас оройуонун Ленин аатын совхоhун директорын солбуйааччы Н. Н. Никаноров уонна мин сырыттыбыт.

Биhиги сылбыт тыа хаhаайыстыбатын идэтитиhин уонна бастыҥ опытун, наука ситиhиилэрин олохтообуну билсии буолбута.

Ыаллыы социалистическай дойдуга үктэннэхпит бастаан мүнүүтэлэриттэн биhигини эйэҕэстик, истиннник, убай-быраат курдук көрүстүлэр. Элбэҕи билэрбитигэр-көрөрбүтүгэр кыhаммыллаахтык көмөлөстүлэр. Монгол доҕотторбут Советскай Союз кинилэр дойдуларын икки ардыларыгар биирги үлэлээhин, хардарыта көмөлөhүү улам кэҥээн, сайдан иhэрин туhунан истүрэхтэриттэн астынан, үөрэн-көтөн кэпсииллэр. Бу пятилеткаҕа биhиги дойдубут МНР-га техническэй-экономическай көмөтүн уопсай кээмэйэ икки төгүл улаатыахтаах. Билигин ССРС көмөтүнэн Монголияҕа 240-ча бодоҥ обьектар тутулла тураллар. МНР тыатын хаhаайыстыбата кинилэр сыалларга бааhы-кооhо оро … тоҕулубут. Онуоха Гоби-Алтайскай уонна Баянхонгорскай аймактар Саха сирин кытта доҕордуу сибээстэhиилэрэ эмиэ көмөлөспүтэ чахчы.

РЕСПУБЛИКА столицата Улан-Баторга биhигини МНР Тыатын хаhаайыстыбатын министрин солбуйааччы Бааваасангийн Пурэв, тыа хаhаайыстыбатын тас эргиэнин сибээhин отделын сэбиэдиссэйэ Надмидын Алтангэрэл көрүстүлэр. Делегациябытын «Юность» гостиницаҕа түhэрдилэр. Бастакы күн Улан-Батор кэрэ-бэлиэ миэстэлэригэр сырыттыбыт. Бу 24 километр устаалаах, 10 километр туоралаах бодоҥ үчүгэй тутууларынан бортахай куорат эбит. Манна билигин 340-тан тахса тыhыынча киhи олорор. Социалистическай дойду атын государстволары кытта сибээhэ лаппа кэҥээбит. Ону Монголия столицатыгар 60-ча тас дойдулар посольстволара бааллара даҕаны көрдөрөр.

Иккис күммүтүгэр Саха сирин кытта иккиэ сибээhи туттуhар Монголия биир бодоҥ аймагар—Гоби-Алтайга АН-24 самолетунан көтөн тиийдибит. Аймак председателэ И. Гудхуу, партком секретара Ш. Цэрэн, управление начальнига Д. Нацагдорж көрсөн аймак олоҕун, үлэтин-хамнаhын кытта билиhиннэрдилэр. Бу аймак МНР ардаа оттугар 142,2 тыh. квадратнай километр сири ылан сытар. Нэhилиэнньэтэ 50 тыh. тахса киhи. Гоби-Алтай 17 сомоннаах, ону тас өттүнэн икки туспа государственнай опытнай хаhаайыстыбалаах. Дойду хайалаах оройуоннарыгар киирэр буолан тимир рудатын, алтан, таас чох, о. д. а. курдук сиргэ хостонор сымаллаах баайдардаах эбит. Аймак хамсыыра-харамайа эмиэ үгүс: хайа бараныттан саҕалаан хара тыа хаhаайыыгар — хардааh абаҕа тиийэ араас кыыллар, булдьанар күндү түүлээхтэр элбэхтэр.

АЙМАК административнай киинэ Алтай куорат 12 тыh. нэhилиэнньэлээх түргэнник үүнэ, кэҥии турар үчүгэйкээн куорат. Манна телебашня, 500 нүөмэрдээх АТС, элбэх предприятиелар, государственнай учреждениелар бааллар. МНР тэриллиитэ 50 сыла туолуутун көрсө Советскай Союз бу куоракка 964 оҕо үөрэнэр бэргэhэлээх оскуолатын, 320 миэстэлээх интернаты, 24 квартиралаах учууталлар олорор дьиэлэрин тутан биэрбит. Бу комплекс—аймак столицатын кэрэ киэргэтэтэ, олохтоохтор киэн туттуулара.

Биhиги делегациябыт Гоби-Алтай үс сомонугар сырытта.

Бастаан сылдьыбыт Дэлгэр диэн сомоммут аймакка биир бастыҥынан ааҕыллар, барыта 95 тыh. ынах сүөhүлээх, бараннаах, верблюдтаах, сылгылаах. Биhиги манна сылгы уонна верблюд иитиитин кыттары билсистибит.

Доҕотторбут МНР чемпион сылгыhыта Базаррачаа Баяудгийн салайар фермаларыгар сырытыннардылар. Бу ферма 1100 сылгылаах, ол иhигэр 500 биэлээх. Ону барытын инкийэх үлэhит степэ манан, көhөрө сылдьан маачитар эбит. Көрдөрүүлэрэ сүрдээх үрдүк. Опыттаах сылгыhыт былырыын 100 биэттэн 100 кулуну ылан республикаҕа чемпионнаабыт. Бу сомоҥҥа сылгы бөрүөдэтин тупсарыыга элбэх үлэни ыыталлар, сыл ахсын атын сомоннатын кытта хаан атастаhыытын тэрийэллэр эбит. Онон сылгы иитиититтэн соҕумэр барыhы ылар буолбуттар.

ДЭЛГИРГЭ верблюд эмиэ элбэхтик иитэллэр эбит, 2 тыhыынча тобаҕа тиэрдибиттэр. Элбэх этэ биэрэр уонна кыра быhыытынан туhаныллар бу сүөhүнү иитиигэ эмиэ ыкрыта суох опыт муньуллубут. Биhиги чемпион верблюд көрөөччү үлэлиир стадотыгар малдьыттаатыбыт. Онно старшай бостуук, дойду чемпиона Ламдин Жамцай салалтатынан 380 верблюду көруолор эбит. 100 ийэттэн эмиэ 100 оҕону ылбыттар, республикаҕа социалистическай куоталаhыыга бастаабыттар. Верблюд тыыhаах ыйааhына ортотунан 8-9 центнергэ тиийэр эбит. Бу бодоҥ, ордук туругулаах кэлэ биас сүүкка үстатыгар уулаабакка да аhаабакка да 3 центнер таhаҕаhы хаама баҕарар тиэрдэр кыахтаах. Ону биhиги бэркэ биhирээтибит, манныы курдук … стептэрдээх дойдуга кэрдьэк даҕаны атыыhаа … солбуллубат кэлэ … диэн этэрэйдибит.

С. СЕРГЕЕВ,
Эрилик Эристиин аатынан совхоз директора.

(Бүтүүтэ бэчээттэниэ).

Комментатор колонката

УЛУУ ОМУГУМСУЙАР ҮЛҮСКЭН

Японии урукку премьер-министрэ Г. Фукуда Соҕуруулуу-Илиҥҥи Азия дойдуларыгар — Таиландыга, Индонезияҕа, Филиппиннэргэ, Малайзияҕа уонна Сингапурга — айаннаан сылдьар. Итн сырыы тоһо да официальната суоҕун иһин Японияҕа киниэхэ ыҥыраы бойоҕорин эрэлларин сибээстииллэр. Кини сылдьыыта, Токиотан бочют болоэтиирин курдук, Соҕуруулуу-Илиҥҥи Азияҕа (СИА) политическай, экономическай уобаластарга Японии позициятын бөҕөргөтөргө көмөлөһүү буолар. Японии правительствота урукку баһыытыган аатын ыттары биирэ үлэлэһин суорҕаныан сиптэн СИА государстволарыгар Японии сабыдыалын күүһүрдүүнү көрөр «Фукуда доктрината» диэн ааттанааччы сибээстэрэ ала-бэлиэ.

Токио тас политическай уонна экономическай былааннара Соҕуруулуу-Илиҥҥи Азияҕа ордорҕуттэн улахан оруолу биэрэллэр. Билигин ол империалистическай суудатын быһаччы дьаһалларынан бигэргэтиллэр. Япония монополиялара итн регион экономикатыгар капиталларын активнайдык киллэрэллэр. Билиҥҥи кэмҥэ СИА-ҕа киллэр укнут капиталлара 5 миллиард доллар буолла.

Япония монополистическай капитала Соҕуруулуу-Илиҥҥи Азияны сырье источнигын да, бэлэм бородууксуйаны барыы ылыы рыногын да» быһыытынан туһанар. Дойдулар үксүлэрэ Японияны ытары эрилэрин маалдьа тиийимнэттэр-түгэнтэр.

Токиоттан тутулуктарын күүһүрдэр туһугар ити региоҥҥа Японии атаҥ кииргэтин салгыы дириҥэтэр сыаллаах. Урукку премьер-министр сырыыта итини тэҥэ оссо ордук киэҥ политическай соруктаах.

Бэйэтин экономическай позицияларын бөҕөргөтөн баран, Япония аны билигин оҕу сир шарын араас оройуоннарыгар политическай сабыдыалын күүһүрдүүнэ ситэрэн биэрэр улуу омугумсуйар үлүскэннээх. Токио иһигэстик салайыллар, капиталистическай эйгэҕэ Япония ыаллыына тоһо хачча үүннэ аһарын СИА-ҕа барабирэлэрэ ордук таһыгастаах.

Бу ыалдьыттан сылдьыыта оссо биир, хараххатута быраҕыллыбат өрүт баар. Урукку премьер-министр Соҕуруулуу-Илиҥҥи Азия дойдуларыгар империалистическай державалары улаханнык дьиксиниэрэр тас политикаҕа тутулуга суох буолуута тардыстыы бөҕөргөөһүөр кэмигэр ыалдьыттыыр. Баратыттан кокторгуйэн, ордук столицаларга СИА государстволарын политическай үлэлэрин-хамнастарын ардаалылар дьүүлүүрдэрыгар бэс бэриниэрэр былааннар оҥоһуллаллар.

Ол эрээри империалистическай суоттаныылар диэн — биир дьыала. СИА дойдуларын дьүүлүүрдэрэ уонна баҕалара — букатын атын дьыала. «Токио симбулэ» диэн Японии хаһыата Соҕуруулуу-Илиҥҥи Азияҕа Токио итн оройуоҥҥа тутуһар куорсутан дьиксиниэлэр диэн миэнэҕэ суруйбатаҕа.

Фукуда айаннаан сылдьыыта СИА дойдулара

И. АБЛАМОВ,
ССТА ырытааччыта.

ОЛИМПИАДА КОНКУРСА...

Олимпийскай оонньуулар 1896 сыллаахха олимпиада ыһыытыан-аҕатынан ааттырбыт Греция столицатыгар, Афиныга бастакынан ыытыллыбыттара.

Онтон кэлиҥҥи олимпиадалар ыытыллыбыт сыллара уонна куораттара маннык:

1900 с.—Париж
1904 с.—Сен-Луис
1908 с.—Лондон
1924 с.—Париж
1928 с.—Амстердам
1932 с.—Лос-Анжелес
1936 с.—Берлин
1940 с. уонна 1944 с. ыытыллыбатаҕа.
1948 с.—Лондон
1952 с.—Хельсинки
1956 с.—Мельбурн
1960 с.—Рим
1964 с.—Токио
1968 с.—Мехико
1972 с.—Мюнхен
1976 с.—Монреаль

Оттон 1980 сыллааҕы олимпийскай оонньуулары ыытар чиэс социалистическай дойдуларга аан бастакынан биһиги Ийэ дойдубутугар, кини столицатыгар Москваҕа сүктэриллибитэ.

Олимпийскай оонньуулары ыытыыр дааҕаны хаһан баҕарар куорканы ыытан кэбиһэттэр. Бу ааи дойду сүгэлэннээҕэ спортивнай баһаалыннаҕын ыытыыта араас дойдулартан үрдүк ылыахтаах куораттар конкурска ыыттыллар.

Биһиги Ийэ дойдубут столицата Москваҕа 1976 сыллааҕы XXI сайыҥҥы олимпийскай оонньуулары ыытар туһунан сайаанка оссо 1969 сыллаахха киирэттэр. Олимпийскай комитет бэрэстэбиллэрин бааллара. Ол эрээри ол сырыыта Москваҕа итини быһаан бараллыбатаҕа. Амстердамҥа кэһэтэр олимпийскай комитет сессията оонньуулары Монреальга ыытарга быһаарбыта. Итэ сессияҕа оссо биир кандидатура—Лос-Анжелес куорат —көрүллүбүтэ. Куолаһыан бастаны туруорар Москва 28, Монреаль 25, Лос-Анжелес 17 куолаһы ылбыттара. Иккис турга 41,25 ахсааныан Монреаль кыайыылаах буолан тахсыбыта.

Итиннэ быһаарыытыгар, истэр суох быһыытыан биһиги спортивнай общественноһа улахан хамнаайбута. Итинник быһаарыыны олимпийскай комитет хас да бириччинэлэр дьоннон диэн бачыаттахсыбата. Ол курдук, Монреальга кыттаа тыгынэтаахха, Москва сайаанкатын хабыттан түбэрбит диэбиттэрэ. Ону таһынан олимпиаданы Москваҕа ыытар буоллаххына, бу оонньуу араас политиканы сылдьан ыытыллар үтүө үгэһэ кэһиллэр диэн буолбута. Ол курдук 1972 сыллаахха оонньуулар Мюнхеҥҥэ ыытыллыбыт буоллахтарына, уочараттаах олимпиада Европа тас өттүгэр ыытыллыахтаах диэн сессия сорох чилиэннэрэ дойҕохтообуттара.

Ол эрээри итн буха барыта сымыйа дойҕохтон буолл. Нарууттар икки ардыларыгар олимпийскай комитет быраабыллаларыгар кангрессиялар олимпиадалары ыытыыны ыытаахтыы уочараттар туһунан тыл суох. Ол курдук 20-с сыллардаахха оонньуулар үстэ субу-субу Европа куораттарыгар Антверпенҥа (Сайыҥҥы оонньуулар), Парижка уонна Амстердамҥа (Сайыҥҥы оонньуулар), онтон 40—50-с сылларга Лондоҥҥа уонна Хельсинкига (Сайыҥҥы оонньуулар) ыытыллыбыттара.

Сайаанкалары түһэрии болдьоҕун туһунан эмиэ туох да дьаһабыллар баалларa эмиэ биллибэт. Ол курдук, ити сыл сайаанкалар 1969 сыл ахсынньы 31 күнүгэр түһэриллиэхтээхтэрэ туһунан биир болдьох баара. Оттон Москва сайаанката итн болдьох тухсуэ быдан иннинэ олимпийскай комитетка киллэрбитэ.

Дьэ онтон 1971 сыл сэтинньи 13 күнэ үүннэ. Олимпийскай комитет секретариатыгар Лозаннаҕа президент аатыгар Мосгорисполком председателэ В. Ф. Промыслов суругу ыыппыта. Онуоха маннык тыллар бааллара: «Москва куорат кэһиэтин биһиги государствобыт столицата олимпийскай оонньууларыгар тэрийэр куорат аатын ылар үрдүк аатыт баҕалаахтарын бэлиэтиир уонна биһиги олимпийскай хамсааһын сайдыытыгар достойнай кылааты киллэрэр баҕаттаах үлэһиттэр депутаттарын Москватааҕы куораттааҕы комитета 1980 сыллааҕы XXII Сайыҥҥы олимпийскай оонньууларын Москва куоракка официальнайдык ыҥырар чиэстээх...».

Дьэ онтон 1974 сыл алтынньы 23 күнүгэр Венаҕа нарууттар икки ардыларынааҕы олимпийскай комитет 61 чилиэннэрэ баалларыгар ыытыллыбыт уочараттаах сессияҕа комитет президенэ лорд Килланин: «Москва 1980 сыллааҕы XXII Сайыҥҥы оонньуулар столицаларынан таллыннаан» диэн туруу-ээх быһыыта-майгыта биллибит буолбута. Дьэ итн күүһүрээтэн ыла советскай спорт биһиги олимпийскай хамсааһын историятыгар бүтүн аан дойдуга [illegible] бираабыллары ылар эрэлбит 17-с куоратынан буолла.

Олимпийскай комитет оонньуулары ыытар баҕалаах кандидаттары [illegible] чахчы [illegible] уонна малдьын баҕаран, элбэх дьон туруорар. Оттон оонньуу конкурсун ыытааччылар ахсааннара да элбээбэт. Ол курдук, Париж уонна Лондон олимпиадалары иккиһин тогус бар сүбүттэрэ. Оттон [illegible] Мельбурн уонна [illegible] конкурска биирдэ кыттан кыайыылааҕынан тахсыбыттара. Рим 15 куораты кытта курас быһыаһын 1960 сыллааҕы олимпиаданы ыытар чиэстэммитэ. Мехико бэйэтин кандидатуратын үс тогус туруора сылдьыбыта уонна [illegible] аатын 1969 сыллаахха эрэ ылбыта. Олимпиаданы бэйэтигэр ыытары ситиспэтэр оссо үһүс күн Монреаль [illegible]. Канада бу куората конкурска 1975 сыллаахха эрэ кыайыылаахынан [illegible] тахсыбыта.

Редактор
А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

ССКП райкома уонна райсовет исполкома райпотребобщество профкома, Чурапчы сельсоветын депутата, Үлэ Кыһыл Знамята орденнаах
МАКАРОВ ПЕТР ПЕТРОВИЧ
хомолтолоохтук өлбүтүнэн бокуонньук кэргэттэригэр, аймахтарыгар бэйэлэрин кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Райпо бырабылыанньата, Чурапчы сельсоветын исполкома, рабком, орто оскуола, тутуу учаастагын коллективтара райпо профсоюза, сельсовет депутата
МАКАРОВ ПЕТР ПЕТРОВИЧ
соһумардык олохтон туораабытынан кини кэргэттэригэр, аймахтарыгар дириҥ хомолтолоруун биллэрэллэр.

Төрөппүт уолун, кэргэнин, бырааттарын, убайын, аймахтарын
МАКАРОВ ПЕТР ПЕТРОВИЧ
соһумардык өлбүтүн, дириҥник курутубан туран, бокуонньук табаарыстарыгар, билэр дьонноругар биллэрэбит.
Ийэтэ, кэргэнэ, оҕолоро, убайдара, бырааттара, аймахтара.

Оройуоннааҕы больница, санэпидстанция коллективтара, профсоюз райкома Капитолина Ивановна Слепцова иһин ийэтэ
СИБЦЕВА
Мария Никоситьевна
үһүн марахан өлбүтүнэн бэйэлэрин кутурҕаннарын биллэрэллэр.

ЭРЭЛ ЭДЭРДЭРГЭ

Н. Н. Тарскай бириһиин иһин күрэхтэһииттэн

Аны алыйах хонугунан ССРС нарууттарын VII сайыҥҥы спартакиадалара саҕаланыаҕа. Бу оонньууттаах түһүлгэ чулуу спортсменнарга Москваҕа ыытыллар XXII Олимпиадаҕа кыттар киэҥ аартыгы арыйар уратылаах.

Көҥүл тустуу—биһиги уолаттарбыт талааннара таһаарыбыт көрүҥнэрэ. Соторуттааҕыта Якутскайга Тустуу дьабарыайыгар Н. Н. Тарскай бириһиин иһин күрэхтэһиигэ көрбүт хапсыһыылларбын ааҕааччыларга тиэрдэр баҕалаахпын.

Республика бу саамай улахан түһүлгэтигэр эдэр киһилэр кыайыылаахтара—ССРС спордун 25 маастардара, 31 маастарга кандидаттар, уонна бастаны разрядтаахтар—күөн көрсө түһэр.

45 кг. Бу ыйааһыҥҥа 17 саастаах уолаттар түһүннүлэр. Үүс-Алдантан маастарга кандидат Борисова эрдэттэн кыайыыны биллэрбэлбэттэр алҕас буолла. Василий Уваров тренердээх спорт бөрөтөр Владимир Яковлев уонна Петр Аргунов (иккиэн мэҥэлэр) опыттаах утарылаһааччылары умса көттүлэр. Биир дойдулаахпыт Семен Филиппов үһүс миэстэҕэ эрэллээхтик таҕыста.

48 кг. Спорт маастара, уолаттарга ССРС сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ Петр Христофоров (Якутскай) атыттары лап-па сабыргыйан холкутук бастаата. Кинини кытта арыа-баран эрэй спорт маастара Егор Максимов (СГУ) туһунна.

52 кг. Биһиги уолбут, Россия икки тогуһалаах урут көмүс призера, РСФСР сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ Василий Гоголев үчүгэй тустууну көрдөрдө. Быйыл дьиэ бэлэммитэ, кылааһа үрдээбитэ харахха быраҕаллар. Тоһо даҕаны ыйааһыныан үрдэттэр кыахтаахтык бастаата. Республика икки төгүллээх чемпиона маастар Прокопий Иванову (Якутскай) кыайыан кыайда.

57 кг. ССРС спордун алта маастара, алта маастарга кандидат кыттыылаах саамай хатыһыылаах хапсыһыылар буоллулар. Биһиги биир дойдулаахпыт, Чаппар ычча Егор Старостин (Якутскай) хас тустуу ахсын дьүүлүүрдээхтик киирэн кыайыыта эриллээхтик ситиста. Иккис, үһүс миэстэлэрдээх маастардар Михаил Кашенин (СГУ), Егор Борисов (Мэҥэ-Хаҥалас) иккиэн тустуу оскуолатын Чурапчыга барбыттара. Биһигиттэн үөрдэр, Н. Керемясов тустар маастарыстыыбата бахлордик үүммүт, кыайыылаахтары бырыларын кытта эрбин биэтип курдук эриста.

62 кг. Эмиэ күүстээх бастааптаах ыйааһын. ССРС спордун сэттэ маастардара түөрт маастарга кандидаттар кыттыылаллар. Республика хас да төгүллээх чемпиона Николай Корнин (СГУ) бу сырыыга эдэрдэри сабдьынната. Иккиһин Россия призера Ефрем Ефремов, үгүһү эдэр талааннаах бөҕөс Александр Тимофеев (СГУ) ылыллар. Биһиги маастарбыт Роман Неустроев балачча тахсыахтаах туһунна.

68 кг. Күүстээх утарылаһааччылар суохтара тустуу кэҕүн мөлтөттө, Эдэрдэртэн СГУ студена Леонид Попов бэрт сытыы хамсаныылаах бөҕөс эбит. Ол эрээри опыттаах маастар Иван Захарова (Амма) кыратыан хоттороон иккис миэстэни былдьатта. Бу ыйааһыҥҥа «ыраас» таһаабыт маастар Анатолий Константинов (Якутскай) чемпионнаата.

74 кг. Николай Рожин (Үүс-Алдан) кыайыыга дьүүлүүрдүүтүн тохтото оссор күүс эмиэ көстүбэтэ. Бэрт кылгас кэмҥэ маастарга кандидат Виктор Соловьев (СГУ) күөн көрсөрө холобо сырытта. Үһүс призерунан Илья Григорьев (Үөһээ-Бүлүү) буолла.

82 кг. Максим Васильев (СГУ), Николай Меркурьев (Якутскай) уонна Иннокентий Габышев (Алдараа Халлыма) «уу-чуум кутук» бастаатылар.

Ыйааһын үүдаатааҕын ахсын бэлэм даҕаны, кылаас даҕаны мөлтүү түһэ тута көстөр.

90 кг. Россия призера Юрий Андреев (СГУ) холкутук бастаата.

Саамай ыраахан ыйааһыҥҥа Владимир Иванов (Лешинскай) уонна Садот Стручков (Амма) ылайыыны ситиспэтилэр.

Хамаандалаан Н. Тарскай кубогын хаһааййынын СГУ студеннара буоллулар. Иккиһин Якутскай, үһүс Үүс-Алдан бөҕөстөрө ыллылар. Биһиги оройуоммут тустууктара 6 иис миэстэни тустулар. Бу, билиэн турар, Чурапчы холутар олус сэмэй көрдөрүү. Ол эрээри баалаллаах маастардарбыт Николай Матвеев, Афанасий Захаров, Никон Брызгаев, Петр Шестаков тустубатахтарын учуоттуур наада.

Күрэхтэһии тыа оройуоннарыгар сорох ычча тустуунан соччо-бачча утуйаахтыы эрчилиибитин, тустуу географиятын кэҥээбитин көрдөрдө. Бүлүү, Сунтаар, Нам, Орджоникидзевскай, Олуохума, Алексеевскай оройуоннарын спортивнай салалталара спорт бу көрүҥүн сайыннарыыта мөлтөхтүк үлэлииллэрэ эмиэ көһүннэ.

Ол эрээри ордук чаччалын ыйааһыннарга, билигин даҕаны Саха тустуутун ааттардыр кыахтаах бухатыырдарыр үөрэрыла сылдьалларын бу улахан көбүөр оссо биирдэ итэҕэттэ.

Д. ЭВЕРСТОВ,
Саха АССР спордун маастара.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 усл. печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3051.

№ ЗАКАЗА 82.

Үрүҥ илгэ күрэҕэр сайыҥҥы мэччирэҥи толору туһаныахха!

КИМ ТӨҺӨ ҮҮТҮ ЫЫРЫЙ?

От ыйын 3—9 күннэригэр (центнер)

Совхозтар, отделениелар	Валовойунан ыама	Государствоҕа туттарыыта
Карл Маркс	**1096**	**952**
Одьулуун	280	252
Болугур	252	238
Мугудай	299	266
Балыы	238	196
Субуруускай	**410**	**346**
Хатылы	102	94
Болтоҥо	154	112
Соловьев	154	140
Эрилик Эристиин	**990**	**898,8**
Хоптоҕо	255,5	233,8
Хадаар	259	245
Хайахсыт	231	210
Чакыр	245	210
«Чурапчы»	**474,7**	**430,5**
Сылан	254	238
Килэҥки	106,6	92,4
Арылаах	114	100,1
Оройуон үрдүнэн	**2943,7**	**2627,3**

Ааспыт нэдиэлэҕэ 62 үүт ыама 79,5 центнер, ынах төрөөтө, оттон үүтү государствоҕа атыылааһын 20,4 центнер эрэ эбилиннэ. Совхозтартан үүтү государствоҕа атыылааһыҥҥа Карл Маркс аатынан совхоз 21, Субуруускай аатынан совхоз 4 центнеринэн тэҥнэрэ түһэрдилэр. Үүт ыамыгар Эрилик Эристиин аатынан совхоз балачча үүнэйдим ньар. Кини ааспыт нэдиэлэтээҕи көрдөрүүтүнээҕэр, үүт валовой ыамын 29,4, үүтү атыылааһыны 41,3 центнеринэн үрдэттэ.

Оройуон үрдүнэн күнгэ 420,4 центнер үүт ыанарыттан государствоҕа 374,9 центнерэ туттарылла, биир фуражнай ынахтан 5,9 кг үүт ыанылар. Ордук, аҕыйах үүт Сылан (4,6 кг), Кытаанах (4,1 кг), Болтоҥо (4,1 кг) отделениеларыгар ыанар. Бу отделениелар бэйэлэрин совхозтарын, ону аахан оройуон үүккэ көрдөрүүтүн таҥнарыы тардаллар. Үүтү ыаһыгга отделениеларгын балачча үүтэй көрдөрүүк Хадаар (7,4 кг), Хайахсыт (7,6 кг), Чакыр (6 кг) ситиһэллэр.

ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАТЫН УПРАВЛЕНИЕТА.

Эптэр эбэллэр

Мэччирэҥ икки ыйы, гар Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҕотооҕу отделениетын ыанньыксыттара үүт ыамын үрдэтэн иһэллэр. Лампа сайылыгар 6 ыанньыксыта (старшай Л. Толстоухова) бэс ыйыннааҕар 2 центнер 14 кг ордук ыыллар. Боһомолор (старшай Е. Р. Осипова) ааспыт ыйдааҕар 317 кг, Быраылар (старшай А. А. Сидорова) 120 кг эбэйи эттилэр.

М. ПАВЛОВ,
Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунунааҕы

отделениетын ыанньыксыттара мэччирэҥ кэйдарытар ыанар ынах ахсыттан 870 кг үүтү ыыр былааннаахтар. Билигин отделение биир бастыҥ ферматын — Харааҥдыйа (старшай Капитонова З. Д.) ыанньыксыттара ыанар ынах ахсыттан күҥҥэ 8,5 кг үүтү ыыллар. Ферма үрдүнэн күн ахсын 12 центнер үүт ыанар.

С. МАТВЕЕВ.

x x x

Субуруускай аатынан совхоз Болтоҥотооҕу отделениетын фермаларыттан билигин Чырыдааныы бастаан иһэр. Манна күҥҥэ хас биирдии ынахтан ортотунан 8,3 кг үүтү ыыллан валовой ыам графигын 31 кг аһараллар.

Ферма старшайа Е. В. Егорова күҥҥэ валовойунан 208 кг, биирдии ынахтан 10 кг үрүҥ илгэни ыыр. Оттон М. С. Павлова итиннээҕэр өссө ордук көрдөрүүлээх.

Н. ПОСЕЛЬСКАЙ.

БЫЛААН ТУОЛБАТ. ТОҔО?

«Чурапчы» совхоз Сылаҥыннааҕы отделениета (управляющай А. А. Синцев) сыл аҥардааҕы түмүгүнэн үүт валовой ыамын былаанын 68,8 бырыһыан, государствоҕа туттарыыны 65 бырыһыан эрэ толордо. Биирдии фуражнай ынахтан 521 кг ыаныахтааҕын оннугар 352 кг ыан, былааннарын 33 бырыһыаныныан кылайбаттылар. Үүт 42 бырыһыана бастакы суортааҕынан туттарылынна. Сүөһү оһуутэ саҕана турар, от ыйын уонча хонугун иһигэр хас да ыырай олле.

Бу боппуруос совхоз дирекциятын, партиомун уонна профсоюз рабочкомун холбоһуктаах мунньаҕар дьүүллэһилиннэ. Фермалар сайыҥҥы үлэлэрин туһунан иһитиннэриитин оҥорбут отделение зоотехнига Н. С. Софронов от ыйынааҕы да былаан туолбатыгар мараахалын, үүс ыанньыксыттарга ынах аксаана итэҕиһин, фермаларга транспорт суоҕуттан үүс тарааланоттор таҕса туралаларын бэлиэтээтэ. Сорох үлэһиттэр оттуулэратэн үлэ ... [illegible] түбэлтэлэрэ эмиэ баалар.

Бу бэйэлээх үчүгэй мэччирэҥнээх күөх сайыныга үүтэ үөтэлэҕэ үрүҥ ымытыҥ үөтэлэһэт үрүҥ илгэ боппуруоҕайтап дэгэн боппуруоска совхоз кылаабынай зоотехнига С. И. Яковлев бэлтэрэа ый тухары КВ оһохтор буруолаабатахтарын, биир да сайылыкка эбии аһылык суоҕун, салалта, хонтуруол сыппаабытын сүрүн биричиинэлэринэн ааҕта. Кини ыскылаакка комбикорм баарын үрдүнэн кыайан тиэйбэккэ, Тамныыны фермата хас биирдии ыанньыксыта от ыйын бастакы нэдиэлэтигэр күҥҥэ 20-лии кг үүтү таҥнары түһэрбит. Бостуукттар үлэлэрэ мөлтөх, ыам режимэ тутуһуллубат. Сарсыарда 6 чааска ыамыт ынах 10 чааска диэри тэҥтэгэ сытар, ол иһин күнүскү ыам хараҥы баайы курдук буолар. Хаһаайыстыбаннайа суохтан үүт аһыйыыта, туһаныллыбакка хаалыыта эмиэ баар. Элентро-уот бараан сэпэрээтэр үлэлэбэккэ 7 центнер үүт буорту буолбут.

Суоһуттан правленийа ыраах кэлбэк эмиэ мөлтөх сэһин. Тэрүүр ынах пета суох. Ыырэйдэр оҥыйаабат. Ынаардэр толоһүйүүлэрэ үчүгэйдик толоһуйуллубатаҕына эмиэ ыра. Туойагэр араа эмиэ ыра. Туойахтар 255 ынаҕыттан 58-ҕа турар ыстаҕа мөлтөх туруктаах. Нэһэ мөлтөх туруктаах. Нэһэ дьэ аайы суортааһын бэрыахтааҕа тутуһуллубат, балык арыытын курдук иҥдэлээх витамин бэриллибэт.

Кылаабынай специалист гымтэрэ үүт ыаһыннаах үрдүтэр сыаттан фермалар бостууктара түүнүгү мэтчитиини тэрийэллэрэ, күнүскү ыамы ордук көдьүүстээх оҥороллоро наадалааҕын, түргэнник ситэр сиилэһи бэлэмниэн сылтэрэ дьаһал ылыллыахтааҕын тоһоҕолоон этэ.

Совхоз кылаабынай экономиһа Н. Г. Михайлов үлэһиттэргэ моральнай уонна материальнай интэриэс ирдэниитэн сыһыаннаах аахта.

Специалистар, атын да үлэһиттэр бэйэлэрин этииләригэр тахсыбыт хаалыы сүрүн биричиинэтэ тэрээһин мөлтөҕө, хонтуруол суоҕа буоларын мэйдылар.

Сылан отделениетыгар үүт ыаһыын көрдөрүүтэ намыһаҕын биричиинэлэрин туһунан эппит дьон бэлиэтээһиннэрэ соптоохтор. Хаалымыттан тахсар туһугар тэрийэр үлэни тупсарыы уонна ол туолуутун хонтуруоллааһын булгуччулаах. Үүт ыанылахтаах сааиай үтүө мэйдэрыгар эбии дьаһалларда ылбакка сылтыы маанын үлэлиир буоллахха, куоттарбыты ситэр марыаһыҥ, кэнсэтин хас иһигэр, кумааҕыга хаалар бүтталааҕын сылтаҕар оҥдуохтэрин наада.

М. МИХАЙЛОВА.

Бүгүн ударнай үлэ фронта—ХОДУҺА

АЙАЛҔА барахсан ситэ-силигилээн ардай турар кэмигэр Бабаҕа үрэҕэр Хатылы орто оскуолатын үөрэнээччилэрин күүрээннээх үлэлэрин, көрдөөх сынньалаҥнарын «Чэчир» диэн үлэ-сынньалаҥ лааҕырын сатабыллаахтык тэрийэр. Хаһыат аҕаачыларыгар ол туһунан кэпсиэри Таатта үрэҕин туораан, Мыҥ Чараҥынан, Хаадыама алааһынан, Бобаҕа ииэҥ баһыналарынан айаннаан, суугунас хатыҥнар быыстарынан кыһыл былаахтара, лозуннара ыраахтан мыҥыра турар улахан түһүлгэҕэ тоҕоон кэллибит.

Отуу таһыгар кыргыттар от мунньан кырабылларын уга кылбаҥнас, уолаттар үрэх үтүөтүгүнээх отун охсон хотуурдарын тыаһа сырылас.

Оҕолор олдьуттара үөрэ-көтө кэрүстүлэр, волейболлуур сетканарын таһыгар туран, үксээбит бугулларын дьоки ниэн туттуулаахтык көрөн ыла-ыла үлэлэрин, сынньалаҥнарын туһунан саас-сабыһын кэпсээн мичилиҥнэһэллэр. Бииргэстэрэ велосипедынан элээрдэн тийэн, оҕолорун батыһааччыны от охсо сылдьар начальниктарын Г. Н. Аммосовы ыҥыра охсон аҕаллы.

— Оскуолабыт дирекцията, совхозпут отделениетын салалтата бу «Чэчир» лааҕыры сыл ахсын бэйэбэн тэрийэллэр. Манна үөрэнээччилэр сынньалаҥнара режим, программа, былырыын бэйэһытынан ордук кодьүүстээхтик ыыталлар,—диэн кини кэпсиир сүрүн темаҕа туһааннаах.—Быйыл эмиэ 25

ОТЧУТ ОҔОЛОР

Репортаж

оҕону түмүүбүт. Тэрээнүттэр оҕолорун манна ыытан үлэҕэ-хамнаска үөрэтэллэрин сөбүлүүллэр. Ол иһин үчүгэйдик тэрийэн, хотуур-кырабыл боруоны эрдэттэн бэлэмниэн, сэттээх таҥаһы-сабы хааччыйан үчүгэйдик сынньаларга, эбии оту оттуурга аналаах тэрилбитэра. Үлэҕэ биир үксүн оҕон дьүдьүүрүйдаахпыт, сынньалаҥы даҕаны кэхтээхтүк этээрабыт.

Манна барыта бэрээдэк: радио, хаһыат, кинигэ, сурунаал, спортивнай инвентардар... Ыраас, кыраһыйа эстэлэбүнэйдэригэр үгүс иһит-хомуос тэрээһинэһэх ыал дьиэтигэр курдук кырыалабыт.

Быйыл сайын совхозпу туттар 80 тонна оту туттарыахтаах этибит,—диэллэр оҕолор.—Ол эрээри от эгиминүн үүммүт, онон бэйэбит кыахпытын аҕалаан көрөн баран, 120 тонна бастыҥ хаачыстыбалаах оту соҕотуокалыырга эһиги эрэ кэлиэххит иһиниэ» совхозпут директора А. В. Ефремов, управляющай И. И. Чичигинаров кэлэ сылдьыбыттарыгар үрдүк эбээһэтэлистибэни ылынныбыт.

V—VIII кылаас үөрэнээччилэригэр, кырдьык, улахан сорук. Ол эрээри ааспыт сайыннарга от хомуурутар буспут-хаппыт оҕолор үгүстэр, кинилэр саҥа үлэни кэлбиттэргэ туһугар бэйэлэрэ настаинистар. Охсооччулара Костя Чичигинаров, Гена Быганов, Миша Борисов, Аполлон Федоров баһылыыллар. Оттон мунньааччылара Нюта Быганова уонна Катя Попова биһиэлыыллар — кэһүлүүлэр.

— Биэрбит тылбытын толорор туһугар күн ахсын 150-200 бугулу чэмчэтээн истэхтиннэ сатаныр. Уонна күн уотугар, сылаас уута эгордэн оҕолорбутун эт-хаан оттүгэн чэбдигирдэхпит, — дэһэллэр лааҕыр салайааччылара Г. Н. Аммосов, М. Е. Николаев уонна В. П. Аммосова.

«Чэчирдэр» дьэ итиэннэ бигэ быһаарыныылаах дьон.

Н. БАРАШКОВ,
хаһыат аналл. корр.

СҮРГЭ КӨТӨҔҮЛЛҮБҮТ

Кытаанахха ааспыт сайын, оройуон син барытын уһуктарыгар курдук от үүнүүтэ кыра-кырыымчык буолбута. Дьон кыһаныылаах үлэлэринэн, үгүс тэрээһиннэрэ эрэ отделение 1017,2 тонна көмүскэ тэҥнээх оту сирийэнхоруйан ылбыта. Ол государственнай былаан аҥарын эрэ көрүөр тэгиэстэтэ.

Быйыл дьэ, ыра курдук, оҥ дьыл эргийдэ. Саасчы синиэ кэлиигэ ардахтар эбиллэннэр үрэхтэр билиҥин даҕаны уга балдьаан сыталлар. Ол эрээри алаас эгэрэ, үрүйэ-харыйа тордо отторүгэ үүммэтэх күөх сирэминэн эрэ аспыттар.

Бэлэр — былыргыт таа айылҕаттан дьылҕата тулуктаах саха үлэһит киһитэ оҥ-тот сайынтан ордук сүргэтэ көтөҕүллэр биримэтэ, арааһа, суох буолуо. Ол да иһин Кытаанахха билигин дьон саҥата көтөҕүллүбүтэ, кэлбитэ хараҕа тута быгыллар. Ону биһиэхэ бэйэтин кэпсээнигэр сельсовет исполкомун председателэ И. П. Пономарев эмиэ бигэргэтэ.

Отделение быйылгы былаана—2100 тонна. Оттон рабочайдар социалистическэй эбээһэтэлистибэлэрин быһыытынан 2185 тоннаны оттоһуохтаах. Итини толорууга 123 киһи туруоруллуохтаах.

Эрдэтээҕи барылдаан суоттааһын быһыытынан уонна сири-дойдуну кэрийэн көрүү түмүгэр, тоҕо киһи, техника уонна ноло туруоруллуохтааҕа, звенолар маршруттара чуолкайдаммыта.

Отделение салалтата 2 механизированнай аҕарлаах, 1 кэлэ-кини уонна 4 илиинэн оттуур звенолары тэрийэргэ быһаарбыта. Итини таһынан ыйаа оччуттар ходуһаҕа киирэхтээхтэр.

Ол эрээри ходуһаҕа массабай киирии тута кыайан тэрилиннэбэтэ. Бастакы хотуурдар сыччах от ыйын бастакы нэдиэлэтэ бүтүүтүн эргин окко-маатга симиктиҥ тыаһаабыттара. Ордук механизацийалаах звенолар тардыллыбыттара. М. Д. Новгородов салайар звенотугар хойутаан кэлэн уонна сэлнаас чааһа костүбэнко, мунньар тракторнара үлэлии илик.

Механизациялаах икки коллективка былааннара 500-түү тонна. Отделение биир кэлиигэ баттыыр ычыта, сельсовет депутата В. Д. Андреев 11 киһилээх звенотун тракторнара Алаас Эба диэн аатыгар дьүөрэлээх баттаамалаах аласстан ахсуулларын саҥалаабыттара. Бу күннэргэ бастакы отторуг дьэ кэбиһэ сылдьаллар.

Үөһээ ахтан аһарбыт Новгородовтаахпыт 12-лэр. Быкарыттан эргин баалар. Үлэлэрэ эмиэ тэрээһиннэрин курдук—үөсүн оҕустараллар эрэ.

Оройуоҥ аатырбыт бульчута М. И. Лазарев—отчутунан даҕаны үтүө үлэһит. Кини звенону салайбыта ыраатта. Кордорүүтэ эмиэ эрүү үчүгэй буолаачча. Быйыл үтэһиннэн кыһыныны булуур сардорыни оттуохтаах. Билигин Саҥарыр диэн сирга бастааны отторуу туруорулаллар. Кинилэр колхозтуллиндэн үлэлир звенолара 11 киһилээх. Сорудахтара—250 тонна. Ону 50 тоннанан аһарар эбээһэтэлистибэлээхтэр. Билэр дьон этэллэринэн, социалистическай куоталаһыыга совхозка, табылыннаҕына оройуоҥҥа да, тарырдыалаһар кыахтаахтар.

Кыттыах отчуттарыттан Н. И. Миронов салайар 30 оҕолоох үлэ уонна сынньалаҥ лааҕырын чолбо эрэ буолаллар. Ааспыт сайын үөрэнээччилэр бэригэһэйэлэрин куоталаһыыларыгар оройуоҥҥа үчүгэй көрдөрүүлэнэн отчуттар Москва—Таллин маршрутунан күүлэйдээн кэлбиттэрэ, Кинилэр быйыл 165 тонна оту соҕотуопкалаан совхозтарыгар туттарыахтара.

Эмиэ итии курдук, сэрии уонна үлэ ветерана И. М. Нестерев, опыттаах отчут П. И. Макаров, ыырдьаҕас сылгыһыт П. Х. Решетников салайар илии звенолара туһааннаах сорудахтарын ылан, аналлаах маршруттарын булан, күөх сирин күрэҕар сылдьаллар. Итини таһынан сельсовет исполкома биирдиилээн былааннары тиргэрдэн 40-тан тахса мооһ отчуттары туруорда.

Уопсайынан, бу күннэргэ Кытаанахха хомуур үлэлэригэр 130-ча киһи тардыллыыа.

Сайыҥҥы эппиэттээх кампанияны тэрээһиннээхтик ыытарыгар партийнай тэриллтэ туһааннаах дьаһаллары бэлиэтээбитэ. Быстахтык ылыахха, звеноларыгар политинформатордар сыһыарыллыбыттар, олохтоох Культура дьиэтин үлэһиттэрэ, социалистическай куоталаһыы хаамыытын сырдатыыга сорудах ылан, хонуутааҕы отуулары ииллээх көрдөрөн агитациялары кэрүүтэрин оҥоруллар.

Онон кытааныахтар оттооһук бастакы күннэрин итэҕэстэрин суоһуйан туорааттан, ходуһаҕа маассабай үлэни тэрийдилэр. Ол эрээри, тэрээһин хайдаҕа аны күһүҥҥү үлэ түмүктэринэн сыаналанарын умнар сатаммат.

С. ПОПОВ.